

Kamal Abdullayev:

Azərbaycan dövləti vətəndaşlarının dini etiqad azadlığının təmin olunması üçün bütün lazımi addımları atır

Yasamal rayonu, Abdulla Şaiq küçəsi, 79 ünvanında yerləşən Hacı Cavad məscidinin sökülməsi ilə bağlı yaranmış vəziyyətlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının millətlərarası, multikulturalizm və dini məsələlər üzrə Dövlət müşaviri akademik Kamal Abdullayev AZƏRTAC-a müsahibə verib. Müsahibəni təqdim edirik.

–Hazırda Azərbaycanda dövlətin münasibətlerini necə qiymətləndirirsiniz?

–Bu gün Azərbaycanda dövlət-din münasibətləri yüksək səviyyədə, harmonik şəkildə öz inkişafını sürməkdədir. Dövlət-din münasibətləri ancaq İslam dininin daşıyıcılarının dövlətlə münasibətlərini deyil, eyni zamanda, Azərbaycanda yaşayan digər konfessiyaların nümayəndələrinə də dövlətin münasibətini ehtiva edir. Həm həmin konfessiyaların dövlətlə münasibəti, həm də onların bir-birinə münasibətinə nəzər yetirdikdə biz bütün dünya üçün örnek ola biləcək bir mənzərənin şahidi oluruq. Bu, keçən il “Multikulturalizm İli”ndə də təsdiqini tapdı, bu il “İslam Həmrəyliyi İli”ndə də öz təsdiqini tapmaqdadır və bu siyasi platforma elə dərin özüllərə malikdir ki, gələcəkdə də öz təsdiqini tapacaq.

Prezident İlham Əliyev bu münasibətlərə həssaslıqla yanaşır və böyük önəm verir. Buna görə də qəti əminliklə söyləmək olar ki, Azərbaycanda dövlət-din münasibətləri öz həmahəng bütövlüyünü əldə edib.

Bu gün dini etiqad azadlığının təmin olunması, dini fəaliyyət sahəsində sərbəlliyin qorunması Azərbaycan Respublikasının dövlət siyasətinin prioritet istiqamətlərindən birini təşkil edir. Əsaslı ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yüksək diqqət və qayğısı ilə əhatə olunmuş bu siyasət hazırda uğurla davam etdirilir və gələcəkdə də davam etdiriləcək.

–Bəzi radikal qüvvələr Azərbaycanda dindar vətəndaşların hüquqlarının pozulması, həbs olunması ilə bağlı iddialar səsləndirirlər. Bu məsələyə münasibət bildirməyinizi xahiş edirik.

–Ölkənin dindar vətəndaşların hüquqlarının pozulması və həbs olunması ilə bağlı səslənən fikirlərə əlbəttə ki, münasibət birmənalıdır. Əslində həbs olunanların hamısı müəyyən mənada din daşıyıcılarıdır. Biz axı onları dindarlara, ateistlərə bölmürük. Ona görə də etdiyi cinayətə, törətdiyi qanunsuz əmələ uyğun olaraq əgər insan həbs edilirsə, onun hansı dinin daşıyıcısı olması, əlbəttə, nəzərə alınır. Dindar şəxs, həqiqətən də qəlbində Allah sevgisi olan şəxs, ümumiyyətlə, cinayət törətməz, nə edərse, insanlıq naminə edər və öz dövlətinə asılı olmaq fikrindən son dərəcə uzaq olar.

Dövlət ölkə vətəndaşlarının dini etiqad azadlığının təmin olunması üçün bütün lazımi addımları atır. Azərbaycanın bu istiqamətdə gördüyü işlər, həyata keçirdiyi tədbirlər dünya dövlətləri tərəfindən bəyənilir və təqdir edilir. Bu gün Azərbaycan dünyanın əsas tolerantlıq və multikulturalizm mərkəzlərindən birinə çevrilib. Bu gün dünyanın bir çox ölkələrində multikulturalizm iflasa uğradığı halda, ölkəmizdə bu sahədə ciddi inkişaf gedir. Bunu bir çox xarici ölkələrin dini liderləri və din xadimləri də öz çıxışlarında dəfələrlə təsdiq ediblər. Qətiyyətlə demək olar ki, dinə münasibətə görə yox, törətdiyi cinayətə görə ölkədə həbs edilmiş adamlar var. Onların içərisində əfv edilənlər də var. Amma dövlətə, cəmiyyətə, xalqa, bayrağa qarşı günah işləmiş adamları

dövlət əfv edirsə, Allah əfvini vermir. Bu məqamı da unutmaz olmaq lazımdır.

–Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Yasamal rayonu, Abdulla Şaiq küçəsi, 79 ünvanında yerləşən Hacı Cavad məscidinin sökülməsi işinin dayandırılması və bunun ətrafında yaranan vəziyyəti araşdırmaq üçün komissiya yaradılması ilə bağlı tapşırıq verib. Bu məsələ ilə bağlı fikrinizi öyrənmək istərdik.

–Bəli, belə bir komissiya yaradılması barədə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin qəti qərarı var. Çünki məsələni tam aydınlaşdırmaq lazımdır. Söhbət ondan gedir ki, bu məscidin sökülməsi, yaxud yerinin dəyişdirilməsi ilə razılaşmayıb bunu əlində bayraq edənlər, əslində, məscid davası, din davası etmirlər. Onlar, əslində, öz mənafehlərinin, öz ambisiyalarının, iddialarının davasını aparırlar və bütün bu zahirən məscidlə bağlı söylənən o iddiaların arxasında son dərəcə bəsit, son dərəcə gərəksiz, mənəviyyatdan uzaq iddialar durur. Əslində dövlətin dinə olan münasibəti özünü onda göstərir ki, Azərbaycanda müstəqillik dövründən sonra 2 mindən çox məsciddə müsəlmanlar namaz qılır, mənəvi ehtiyaclarını həyata keçirirlər. Sovet dövründə bu, belə deyildi, o zaman əlbəttə ki, bu cür “təəssübkeşlər” ortaya çıxmırdı. Çünki sovet rejiminin ağır, kəşən bir qolu vardı. Bu gün isə müstəqil Azərbaycan dövlətinin həddən artıq mülayim siyasəti və həddindən artıq öz vətəndaşına qayğıkeşliyinin nəticəsində bəzən görülməsinə ki, din pərdəsi altından müəyyən qüvvələr öz həqiqi simalarını göstərməyə çalışırlar və dövlətlə mömin bəndə arasında münasibətin gərginləşməsinə səbəb olurlar. Amma Azərbaycan dindarı mömin bəndədir, haqqın və nəhaqqın yerini yaxşı bilir.

Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin qoyduğu qaydalarla kənarda fəaliyyət göstərən bu tikilinin əvəzinə, dindarlara daha böyük, geniş, gözəl Təzəpir məscidi təklif edilir. Bizim dindarlara in xitيارında Heydər Məscidi, Bibiheybət, Əjdərbəy və digər gözəl məscidlərimiz var.

Faktiki olaraq dində də belə bir şey var ki, sən namaz qılmaq, öz mənəvi ehtiyacını yerinə yetirmək üçün müəyyən dərəcədə, hətta bir az əzab-əziyyət də çəkənsən bu, savab sayılır. Buna görə də 5 addım o biri tərəfə gedib öz dini ehtiyacını yerinə yetirmək həmin mömin bəndənin niyyət nəciibliyini gözəl şəkildə sübut edir. Məsələnin mahiyyəti bundan ibarətdir.

Digər tərəfdən, bu məsələni belə bir şəkildə şişirdəndə niyə unudurlar ki, Qarabağda sökülən məscidlərimiz, xaraba qoyulan ziyarətgahlarımız var. Maraqlıdır, hər fikri bir ölkədən gələn, Azərbaycanı qarışdırmaq istəyən bu dairelər niyə onların təəssübünü çəkmirlər?! Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Cocuq Mərcanlıda tikiləcək məscid onları niyə maraqlandırmır?!

Azərbaycan xalqı müdrik xalqdır. Azərbaycan möminləri müdrikdirlər, onlar öz dövlətlərinə inanırlar. Dövlət onların mənafehlərini qorumağa həmişə hazır olub və bu gün də hazırdır. Ona görə də mən güman edirəm ki, məscidlə bağlı bu anlaşılmazlıq tezliklə aradan

qalxacaq.

Dövlət din sahəsinə daim qayğı göstərib və daim də göstərəcək. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin tapşırığı ilə yaradılan komissiya vəziyyəti tam öyrənib, müvafiq məsləhətləşmələr aparıb dövlətimizin başçısına ətraflı məlumat verəcək.

Burada onu da qeyd etmək istərdim ki, bütün dinlər, o cümlədən İslam dini öz ardıcılarını dövlət qanunlarına tabe olmağa çağırır. Hər bir ölkə vətəndaşının, o cümlədən dindarların başlıca vəzifəsi dövlətə tabe olmaqdır. Dövlətə, onun siyasətinə qarşı çıxmaq dinə qarşı çıxmaq kimi günah sayılır.

–Təbiidir ki, Bakı şəhərinin baş planına uyğun olaraq Hacı Cavad məscidinin yerləşdiyi ərazidə yaşayış binaları, tikililər, hamamlar söküldü, əvəzində orada daha yaxşı abadlıq işləri aparılmaqdadır. Belə bir məqamda tarixi əhəmiyyəti olmayan bir məscidin sökülməsinə etiraz etmək və bu etiraza təkəcə oranın əvvəlki sakinlərinin deyil, kənar qüvvələrin də qoşulması, sözügedən məscid ətrafında gərginliyin hiss olunacaq şəkildə süni təşkil olunması məsələsinə fikriniz necədir?

–Bəli, bilirsiniz ki, Bakı genişlənir, böyüyür, gözəlləşir. Bu gün gözəlləşən təkəcə Bakının evləri, küçələri, meydanları deyil. Bu gün Azərbaycan insanı, o cümlədən Azərbaycanın mömin insanı daxilən dəyişir və bu dəyişilmənin ən gözəl nümunəsi bu insanların dövlətə, xalqa, millətə münasibətində özünü göstərir. Onlar bu gün ictimai mənafehi öz şəxsi mənafehlərindən üstün görürlər, bayrağı, Prezidenti, ölkəsi, torpağı üçün canlarını belə əsirgəmir. Bu gün biz Azərbaycançılıq ideyasının tənənəsini yaşayırıq. Bu halda hansısa bir məscid kimi fəaliyyət göstərən tikilinin yerinə daha gözəlinin, daha yaxşısının təklif edilməsi, belə güman edirəm ki, bu istiqamətdə gərginlik yaratmaq istəyənlərin cəhdini boş çıxaracaq. Sözügedən məscid ətrafında yaradılan bu gərginliyin süni olduğunu əsl dindarlar çox yaxşı başa düşürlər.

–Həmin ərazidə bir neçə məscidin olmasına baxmayaraq, bir qrup dindar şəxsin məhz həmin məsciddə namaz qılmaqda ısrar etməsi sizcə nə ilə əlaqədardır?

–Doğrudur, həmin ərazidə bir çox ibadət evləri, o cümlədən Təzəpir, İmam Hüseyn, Qasım bəy, Hacı Sultənəli və Xanım Zəhra məscidləri də fəaliyyət göstərir. Həmin məscidlər dini ayın və mərasimlərin icrası üçün yetərlidir. Hətta həmin məscidlərin bir qismində namaz vaxtı çox az insan olur. Nə üçün həmin insanlar ətrafdakı məscidlərdə yox, məhz həmin məsciddə namaz qılmaqda həvəsli və maraqlıdırlar? Bu ısrar özü müəyyən suallar yaradır. Demək, burada əsas məqsəd dini durumun sabitliyini pozmaq, süni gərginlik yaratmaqdır. Deməli, söhbət şəxsi mənafehdən, bir adamın əlindən dini tribunanın alınmasından gəlir.

Həmin ərazidə bir neçə məscidin olmasına baxmayaraq, dindarların müəyyən şəxsin iddiasına uyğun olaraq məhz həmin məsciddə namaz qılmaq üçün ısrar etməsi müəyyən düşüncələrə gətirib çıxarır. Sualın özündə elə bunun cavabı da gizlənb. Əlbəttə ki, bu, qərribə və məntiqə uymayan bir haldır. Dövlət sənə haranı göstərir, harada imkan yaradar, orada da sən öz mənəvi, dini ehtiyacını yerinə yetirərsən. Azərbaycan dövləti dünyəvi dövlətdir, onun dinə münasibəti bu gün bütün

dünyada bir örnek modeldir. Ona görə də məscidin harada olmasının, necə olmasının heç bir əhəmiyyəti yoxdur. İlk növbədə dindar adamlar üçündür.

Xarici ölkələrdə, hətta ən qatı müsəlman ölkələrində dəfələrlə şahid olmuşuq ki, dünən də, bu gün də nə qədər məscidlər, ziyarətgahlar, müqəddəs məkanlar sökülüb, yerləri dəyişdirilib, üstündən yollar çəkilib. Heç zaman camaat onu belə gərgin bir ictimai etirazla qarşılamayıb. İki-üç nəfərin bu şəkildə insanları qızıdırmaq, onları həyəcana gətirmək istəyi əlbəttə ki, bütövlükdə hamımızın vətəni olan Azərbaycana qarşı yönəlmiş bir zərbədir və dövlət də buna öz adekvat cavabını hökmən verəcək.

Burada kənar amillərin təsiri özünü açıq göstərir. Məlumdur ki, bəzi xarici dairələr ölkədə dini durumu gərginləşdirməkdə maraqlıdırlar. Bu ilin Azərbaycanında “İslam Həmrəyliyi İli” elan olunması, İslam Həmrəyliyi Oyunlarının ölkəmizdə keçirilməsi, görünür, bəzi daxili və xarici dairələri narahat edir. Çünki bütün bunlar öz mahiyyətində həm islamdaxili harmoniya, həm də İslamla digər konfessiyalar arasında harmoniyanı nəzərdə tutur. Bu, eyni zamanda, radikal qüvvələrin əzələ nümayiş etdirməsi, mənəm-mənəmlik cəhdi təsiri bağışlayır. Azərbaycan dövləti daim bu kimi cəhdlərin qarşısını cəsarətlə və qətiyyətlə alıb və bundan sonra da alacaq.

–Çıxışlarınızda dəfələrlə vurğuladığınız ki, ölkəmizdə fəaliyyətdə olan məscidlərin sayı 2 mindən çoxdur, onların əksəriyyəti gözəl memarlığı və rahatlığı ilə göz oxşayır. Bilmək istərdik ki, bu məscidlər Azərbaycanda inancılı insanların ibadətələri yerinə yetirməsi üçün kifayət edirmi?

–Əlbəttə ki, bu gün 2 mindən çox məscid fəaliyyət göstərir. Amma o da var ki, bir çoxu qeydiyyatdan keçməyib, bəzilərinə dini icmalar təsdiq olunmayıb. Bütün bunlar prosesdir, bir gün ərzində baş vermir. Müstəqilliyimiz bərpa olunan gündən bu günə qədər proses gedir. Dövlətin müəyyən olunmuş strategiyası artıq özünü göstərir. Belə ki, məscidlərin tikilməsi, hər kəndin, hətta böyük şəhərlərdə hər məhəllənin öz məscidinin olması dövlət strategiyasıdır.

Biz bu mənzərəni aydın şəkildə görürük. Dövlətin dinə münasibətinin bu şəkildə davam etməsinə maneə olmaq lazımdır deyil. O insanlar ki, bu gün səslərini ucaldıb, guya məscid təəssübü çəkirlər, onlar, əslində, dövlətin dinə olan müsbət, loyallıq münasibətinə zərbə endirmək istəyirlər. Belə olan halda biz necə etməliyik ki, din adamları dövlət qarşısında olan məsuliyyətlərini daha yaxşı başa düşsünlər?! Əgər din adamının din qarşısında qəbul edilən məsuliyyəti varsa, hər şeydən əvvəl din adamının ərazisində yaşadığı, vətəndaşı olduğu dövlət qarşısında məsuliyyəti var. Dövlət qarşısında məsuliyyətli olmaq, sənin öz ailən qarşısında məsuliyyətli olmağın qədər müqəddəs və son dərəcə şərəfli bir vəzifədir.

Əlbəttə, bu gün də müxtəlif regionlarda məscidlərin tikilməsi ilə bağlı mürciətlər olur. Bu mürciətlərin subyektiv və obyektiv tərəfləri var. Onların bəziləri yerinə yetirilə bilər, bəziləri üçün müəyyən zaman lazımdır. Bizdə bu gün həqiqi dini kadrlara böyük ehtiyac var. Xaricdə oxuyub gələnlərlə yanaşı, Azərbaycan bu istiqamətdə öz potensialını da geniş şəkildə realizə etmək niyyətindədir. Azərbaycan Prezidenti bu istiqamətə xüsusi dəyər və önəm verir.

Bilirsiniz ki, son zamanlar Azərbaycanda yeni mədrəsələrin açılması ilə bağlı qərarlar var və bunlar həyata keçirilir. Bütün bunlar dövlətin dinə münasibətidir. Bu cür çıxışlar ki, həmin o balaca bir tikili ətrafında aparılır, onlar ancaq və ancaq dövlətin dinə münasibətində təhrikətmə niyyəti daşıyır ki, bu münasibət kəskin olsun. Amma dövlət heç zaman bu təxribatlara getməyəcək. Çünki onun öz strategiyası var, o, öz strategiyasına sadıqdır və dövlət öz xalqına inanır.

Onu da qeyd edim ki, bu qədər məscidin ölkədə olması dindarların dini mərasimləri sərbəst yerinə yetirməsi üçün tam yetərlidir. Buraya yeni inşa oluna-caq məscidləri də əlavə etsək, məscidlərin sayı və dini ayinləri sərbəst yerinə yetirmək baxımından ölkəmizdə heç bir problemin olmadığını söyləyə bilərik.

Bir daha təkrar edim ki, işğaldan azad olunmuş Cocuq Mərcanlı kəndində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin göstərişi ilə məscidin inşasına başlanılıb. Bu, bir daha Azərbaycan dövlətinin din sahəsinə, yeni məscidlərin inşasına, dini ibadət yerlərinin təmir və bərpasına verdiyi önəm və diqqətin göstəricisidir. Ölkəmizdə məscidlərin sayı artır və gələcəkdə də artacaq. Məscid Allahın evidir və Allah evinə hər cəhətdən layiq olmalıdır, daxili məzmunu ilə də, xarici görünüşü ilə də.

–Ümumiyyətlə, ibadət evinin yerinin dəyişdirilməsi, onun digər yerə köçürülməsi məsələsinə necə baxırsınız? Bu məsələyə dinin münasibətilə bağlı nə deyə bilərsiniz?

–Ümumiyyətlə, ibadət evinin yerinin dəyişdirilməsi məsələsinə normal baxmaq olar. Bu, çox formal bir məsələdir, həyatın tələbidir, inkişafı bağlıdır. Din tarixində belə hallara rast gəlirik. Əgər ibadət evi qədim zamanlara aid, xüsusi bir tikili olarsa, o tikilidə dini dəyərlər tarixi və mədəni dəyərlərlə çulğalaşsın, bunlar vahid bir monumental abidə kimi ortaya çıxsın, bu, başqa məsələdir. Əlbəttə ki, bu zaman onun yerinin dəyişdirilməsinə yol vermək olmaz. Amma tutalım ki, hər hansı bir tikilidə sən namazını qılırsan və sonra da başqa yerdə qılacağı deyilirsən, burada məsələnin mahiyyəti namaz qılmaqdır, onun harada qılınmasının bir müsəlman üçün heç bir fərqi yoxdur. Bu məqamda aranı qızıdırırlar yəqin ki, bunu bilirlər. Bunu insanların da bilməsi vacibdir. Mən inanıram ki, Azərbaycan kəndi heç bir kənar təsire uymadan dinlə bağlı bütün məsələlərdə dövlətin dinə münasibətini dərk edə-rək həmişə Azərbaycan dövlətinin adını da, başının da uca olması üçün əlindən gələni edəcək.

Onu da qeyd edim ki, ibadət evlərinin sökülməsi ilə bağlı faktlara hətta peyğəmbər dövründə də rast gəlmək mümkündür. İslam tarixində bu kimi hadisələr çox baş verib. Hətta Məkkə və Mədinədəki məscidlərdə dəfələrlə təmir və bərpa işləri aparılıb, məscidlərin əraziləri daha da genişləndirilib və hər zaman dindarlar bu məsələni anlayışla qarşılayıblar. Din zərurət yarandı-ğı təqdirdə hansısa ibadət evinin yerinin dəyişdirilməsinə və başqa yerə köçürülməsinə qadağa qoymur.

–Ümumiyyətlə, dünya təcrübəsində dövlət maraqları naminə hansısa dini ibadət yerinin sökülməsi təcrübəsi varmı?

–Dünya təcrübəsində dövlət maraqları naminə hansısa dini ibadət yerinin sökülməsi təcrübəsi var. Burada söhbət təkəcə dövlət maraqlarından getmir,

söhbət vətəndaşın rahatlığından, marağından gedir, şəhərin ümumi planlaşdırılmasından gedir. Əgər ehtiyac olarsa, burada din xadimləri dövlətin bu istiqamətdə gördüyü işlər haqda öz sözlərini də deməlidirlər.

Bu, dünyada qəbul edilmiş bir təcrübədir və dindarlar tərəfindən də çox normal qarşılanır. Bu gün dünya sürətlə inkişaf edir, yeni şəhərlər və qəsəbələr salınır, dünya əhalisinin sayı sürətlə artır. Kiçik ibadət evləri sökülərək yerində yeniləri inşa olunur. Bir çox müsəlman ölkələrində bu cür bir çox fakt mövcuddur. Hansısa bir yolun çəkilməsi üçün ibadət evinin sökülməsi və yerinin dəyişdirilməsi dindarlar tərəfindən də normal qəbul olunur.

–Ötən ilin ölkəmizdə “Multikulturalizm İli”, bu ilin isə “İslam Həmrəyliyi İli” elan olunması dövlətimizin bu sahəyə yüksək diqqət və qayğısının göstəricisi deyilmi?

–Ümumilikdə, bir təqvim ilini ölkəsinədə “İslam Həmrəyliyi İli” elan edən Azərbaycan Prezidentinin dinə münasibəti ilə bağlı əlavə izahata heç bir ehtiyac yoxdur. Azərbaycan kimi bir ölkədə “İslam Həmrəyliyi İli” elan edilir. Bundan əvvəl “Multikulturalizm İli” idi. Bunun özü də dinlərin bir-birinə münasibətini üzərində qurulub. Biz artıq bütün dünyada özümüzü təsdiq etmiş tolerant və multikultural bir ölkəyik. Mən inanıram ki, “İslam Həmrəyliyi İli”ni Azərbaycan öz dövlətçilik ənənələrinə, öz siyasi strategiyasına uyğun olaraq elə quracaq ki, xalq, dindar təbəqə, müxtəlif ictimai qruplar, konfessiyalar, dilindən, dinindən, millətindən asılı olmayaraq, bütün azərbaycanlılar “İslam Həmrəyliyi İli”nin təntənə ilə başa çatmasının şahidi olacaqlar. Amma “İslam Həmrəyliyi İli” təqvim ili sona çatanda başa çatmayacaq. O insanların qəlbində elə bir şöle, elə bir işıq yandıracaq ki, o biri illərə də onun təsir olsun. Bax, biz bu ideallarla yaşayırıq. Bütövlükdə dövlətin dinə münasibəti, dindarlara, məscidə münasibəti bundan ibarətdir. Bunun üzərindən hansısa bir məsələnin şişirdilməsi, insanların dövlətə qarşı qıçıqlandırılması, qaldırılması cəhdlərinə dövlət birmənalı şəkildə öz şiddətli cavabını verəcək. Azərbaycan dövləti bu gün bütün dünyada öz səsi, öz sözü və cəsarəti ilə tanınır. Bu amillər ulu öndər Heydər Əliyevdən bu günə yadigar qalıb və Azərbaycan Prezidenti tərəfindən də ləyaqətlə həyata keçirilir. Heç bir xarici qüvvə, daxildən onu laxlatmaq istəyən heç bir mənfur qrup dövləti öz yolundan döndərə bilməz. Dövlətin dinə olan loyallıq münasibəti sabit və birmənalıdır.

Hazırda bütün dövlət qurumları “İslam Həmrəyliyi İli”nin uğurla başa çatdırılması üçün lazımi addımları atır. Artıq hər gün ölkənin müxtəlif bölgələrində bu istiqamətdə bir çox tədbirlər keçirilir. Azərbaycan xalqı, dövləti “Multikulturalizm İli”ndə olduğu kimi, “İslam Həmrəyliyi İli”ndə də qarşıda duran bütün məqsədlərə nail olacaq.

AZƏRTAC